

О. І. Дребот,

д. е. н., професор, академік НААН, Інститут агроекології і природокористування НААН
ORCID ID: 0000-0003-2681-1074

К. О. Бабікова,

к. с.-г. н., Інститут агроекології і природокористування НААН,
ORCID ID: 0000-0002-9726-0671

Г. Б. Олійник,

аспірант, Інститут агроекології і природокористування НААН
ORCID ID: 0000-0002-4582-0091

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.10.24

ІНТЕГРОВАНІ МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

O. Drebot,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Academician of NAAS, Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

K. Babikova,

PhD in Agricultural Sciences, Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

H. Oliinyk,

Postgraduate student, Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS

INTEGRATED MECHANISMS OF RECREATIONAL TOURISM FUNCTIONING IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

У статті проведено аналіз сучасного етапу функціонування рекреаційного туризму в контексті Євроінтеграції, здійснено перехід від класичного туризму до екологічного, збалансованого рекреаційного туризму, який функціонує в поєднанні складових інтегрованих механізмів. Обґрунтовано, що без залучення туристичних інновацій та переходу на прогресивні європейські стандарти рекреаційного сервісу неможливий розвиток конкурентоспроможного на міжнародному ринку туристичного сектору. Впровадження цілеспрямованих маркетингово-промоційних заходів з інформаційного "прориву" регіону буде проблематичною його інтеграція у глобальний ринок туристичних послуг. Визначено, що врахування складових інтегрованих механізмів рекреаційно-туристичного природокористування, проведення системних заходів щодо екологізації туристичної діяльності та відповідних інституційних змін сприятиме сталому розвитку туризму в нашій державі на основі збалансованості інтересів усіх учасників процесу.

Доведено, що розвиток системи стратегічного планування на засадах сталого розвитку у сфері рекреаційного-туризму і курортів надасть багато можливостей як для регіонів, так і для держави загалом. Переваги становлення рекреаційного туризму в малих містах, селах та на територіях їх розташування очевидні. Окрім відкриття нових спеціальностей та збільшення робочих місць, — це впровадження національного туристичного продукту, що характеризуватиме Україну якнайкраще, також збільшення платоспроможності та життєвого рівня населення місцевості. А це, в свою чергу, спричинить підвищення прибуткової частини бюджету (як муніципального, так і державного) та видатків на історико-культурне відродження міст та сіл, регіонів та країни в цілому. Стратегічне планування в регіональному управлінні у сфері туристичної діяльності має всі перспективи стати якісним дороговказом місцевим громадам для розвитку рекреаційного туризму в малих містах та сільських територіях. Врахування зазначених чинників рекреаційно-туристичного природокористування, проведення системних заходів щодо екологізації туристичної діяльності та відповідних інституційних змін сприятиме сталому розвитку туризму в нашій державі на основі збалансованості інтересів усіх учасників процесу. Реалізація Стратегії сталого розвитку туризму як інтеграції економічних, соціальних та екологічних цілей становитиме надійне підґрунтя для євроінтеграційного процесу України.

The article analyzes the current stage of functioning of recreational tourism in the context of European integration, the transition from classical tourism to ecological, balanced recreational tourism, which operates in a combination of components of integrated mechanisms. It is substantial that without the involvement of tourism innovations and the transition to progressive European standards of recreational services, it is impossible to develop a competitive tourism sector in the international market. The introduction of targeted marketing and promotional measures for the information "breakthrough" of the region will be problematic for its integration into the global market of tourist services. It is determined that taking into account the components of integrated mechanisms of recreational and tourist nature management, carrying out systemic measures for the greening of tourism and relevant institutional changes will contribute to the sustainable development of tourism in our country based on the balance of interests of all participants in the process.

It is proven that the development of the system of strategic planning based on sustainable development in the field of recreational tourism and resorts will provide many opportunities for both the regions and the state as a whole. The advantages of the formation of recreational tourism in small towns, villages, and areas of their location are obvious. In addition to opening new specialties and increasing jobs, it is the introduction of a national tourism product, which will characterize Ukraine as best as possible, as well as an increase in the solvency and living standards of the local population. And this, in turn, will increase the revenue side of the budget (both municipal and state) and expenditures on the historical and cultural revival of cities and villages, regions, and the country as a whole. Strategic planning in the regional management in the sphere of tourism has all the prospects to become a quality guide to local communities for the development of recreational tourism in small towns and rural areas. Taking into account these factors of recreational and tourist nature management, carrying out systemic measures for the greening of tourism carrying out systemic measures on the greening of tourist activity and corresponding institutional changes will promote sustainable development of tourism in our state based on a balance of interests of all participants of process. Implementation of the Strategy of Sustainable Tourism Development as an Integration of Economic, Social, and Environmental Goals will provide a solid basis for Ukraine's European integration process.

Ключові слова: рекреаційно-туристична галузь, збалансований розвиток, рекреаційно-туристичні ресурси, економічний механізм, охорона навколишнього середовища, інтеграція.

Key words: recreational and tourist branch, balanced development, recreational and tourist resources, economic mechanism, environmental protection, integration.

ВСТУП

Рекреаційний туризм — це одна з провідних галузей світової економіки, яка динамічно розвивається, але в Україні, попри наявність рекреаційно-туристичних ресурсів, існують невикористані резерви економічного зростання у цій сфері. Перспективи ефективного функціонування рекреаційного туризму в Україні визначаються особливістю сьогоденної ситуації, яка полягає в тому, що формування високорозвиненої галузі рекреаційного туризму та інтеграція її у світовий ринок туристичних послуг пов'язана з необхідністю вирішення нагальних соціальних, економічних та екологічних проблем в період трансформації суспільно-економічних відносин.

Сфера туризму в умовах перехідної економіки є одним із можливих джерел соціально-економічного розвитку України. Без керованого розвитку, туризм усе більше віддаляється від сутності поняття "індустрія без димарів" і завдає суттєвої шкоди природним системам і породжує соціальні суперечності. Реальний вплив туризму на довкілля залишається прихованим за рахунок того, що транспортні, а особливо повітряні перевезення, готельний і ресторанний бізнес сприймаються як окремі сектори сфери послуг, а не як взаємопов'язані компоненти єдиного комплексу, головним завданням якого є задоволення постійно зростаючих потреб власне туристичної галузі. Крім загальних наслідків впливу

на довкілля, туризм спричиняє серйозні зміни в конкретних екосистемах. Тобто орієнтація на переважно швидкі темпи економічного зростання туристичного бізнесу завдала шкоди довкіл्लю, сприяла загостренню суб'єкт-об'єктних відносин світу людини та світу природи, що актуалізує наукове вирішення означеної проблеми в контексті концепції сталого розвитку [1].

На сьогодні практично у всіх регіонах світу нагальним завданням є збереження сприятливого навколишнього середовища. Для усіх регіонів світу пріоритетом є розробка нових підходів до вирішення завдань збереження природного середовища, і Україна не виняток.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок у дослідження проблем розвитку і функціонування сфери рекреаційного туризму зробили такі відомі зарубіжні та вітчизняні вчені: Л.Г. Агафонов, О.О. Бейдик, М.З. Згуровський, Г.П. Скляр, Н.М. Карпенко, Ю.О. Куц, В.В. Мамонова, Д.Б. Вівер, Р.Х. Малвані, С. Селін, К. Бісон, Дж. Макбет, Д. Карсон, М. Кнефсі та інші.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методологічну основу складають підходи та теорії функціонування рекреаційного туризму вітчизняних та зарубіжних вчених.

Дослідження проводилося з використанням ряду методів: аналіз, синтез, логічне узагальнення, систематизація, порівняння на базі інформації отриманої з літературних та інтернет джерел. Ці методи дали змогу визначити складові інтегрованих механізмів функціонування рекреаційного туризму в контексті Євроінтеграції.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

З метою стійкого розвитку туристсько-рекреаційного комплексу регіону важливим залишається вивчення регіональних особливостей кожної окремо взятої території. В кожному регіоні формується своєрідний комплекс взаємодії природних, історико-культурних, соціально-економічних чинників. В Україні такий напрямок досліджень в основному ґрунтується на роботах економістів, і в меншій мірі до вирішення цієї проблеми залучають науковців — фахівців природничих наук [2].

У зв'язку із зростанням обсягів виробництва, розвитку різних галузей промисловості і прагненням до економічного зростання все більшого стає навантаження на навколишнє середовище. Постає завдання, як створити систему, у рамках якої можна було б збалансовано вирішувати триєдину проблему: подолання бідності, важких захворювань, інших соціальних негараздів; запобігання та уникнення екологічних катастроф; подальшого економічного розвитку. В ході його вирішення вченими розроблено ідею сталого розвитку. Вже в 1989 році налічувалося понад 30 визначень сталого розвитку [3]. Згідно з доповіддю Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку ООН ("комісії Брундтланд"): "Сталим є такий розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби" [4].

Вивчення чинного законодавства України надає підстави вважати, що вирішення низки важливих питань знаходиться поки що на стадії розгляду та підготовки відповідних законопроектів. Важливим в умовах інтеграційного Європейського процесу є вияв індикаторів прояву сталого розвитку в Україні та її рекреаційно-туристичних регіонах.

Першу комплексну систему індикаторів стійкого розвитку розроблено Комісією по стійкому розвитку ООН у 1996 році. Загальна кількість запропонованих індикаторів складала 132, які були розділені на чотири групи: соціальні — 41 індикатор, економічні — 26, екологічні — 55 і організаційні — 10. Однак, в подальших дослідженнях індикатори екологічної групи кількісно зменшуються, тобто залишаються поза увагою. Проте недостатнє врахування екологічного фактору в системі сталого розвитку може призвести до суттєвого погіршення екологічної ситуації, навіть за умов спаду промислового і сільськогосподарського виробництва, а також до зниження ефективності використання природних ресурсів та загострення прояву глобальних проблем.

За структурою та принципом побудови в процесі розробки індикаторів стійкого розвитку на регіональному рівні виділяють два основні підходи [5].

Перший підхід ґрунтується на системі індикаторів, кожний з яких відображає окремих аспект сталого розвитку (найчастіше в рамках цієї системи виділяють такі підсистеми показників: економічні, соціальні, екологічні, інституціональні). Другий підхід передбачає побудову інтегрального індикатора, на основі якого можна оцінювати ступінь прояву сталого соціально-економічного розвитку.

Останні роки все частіше, серед численної кількості показників-індикаторів виділяють "стислі" системи індикаторів, до яких входять лише ключові (або базові) індикатори стійкого розвитку, які відображають важливі екологічні проблеми. Так, Комісія по стійкому розвитку майже вдвічі зменшила первинно запропоновану кількість показників. Аналогічні спроби проявляються в багатьох країнах світу, наприклад, у Великобританії

виділено лише 15 базових індикаторів, а в США — 40. Проте використання ключових індикаторів за тематичними напрямками дає чітку картину формування екологічної ситуації за різних рівнів прояву сталого розвитку.

С.М. Бобильов [6] рекомендує вибирати ключові індикатори, для тих питань, які цікавлять і хвилюють широкі верстви населення, тобто ті, які формують реалістичне сприйняття сучасного оточуючого середовища. Екологічна безпека і достаток — важливі передумови для формування здорового суспільства та побудови економічно розвиненого господарства. Вони є важливими складовими у формуванні програми розвитку туристичного регіону.

Принципи сталого розвитку туристичних дестинацій включають в себе такі [7]:

— екологічну сталість, яка розвиток туризму на основі підтримки базових екологічних процесів, біологічної різноманітності та біологічних ресурсів;

— соціальну і культурну сталість, що забезпечує такий стан, за якого розвиток поєднується зі збереженням культурних цінностей і традицій, а також місцевої самобутності;

— економічну сталість, що передбачає забезпечення економічної ефективності розвитку і такий стан, за якого обраний метод управління ресурсами дає можливість їх використання майбутніми поколіннями. Визнання принципів сталого розвитку в туризмі означає наступне.

1. Відповідно до принципу екологічної стійкості:

— впровадження ресурсозберігаючих технологій, екологізацію господарської діяльності підприємств туристичної галузі;

— створення умов для перерозподілу потоків відпочиваючих з урахуванням допустимих рекреаційних навантажень і стійкості природних комплексів до антропогенного впливу;

— організацію системи екологічної освіти і виховання широких верств населення з метою підвищення культури природокористування, збереження і відновлення унікальних природних комплексів.

2. Відповідно до принципу соціальної сталості:

— турботу про місцеве населення та збереження стабільної соціальної та культурної обстановки в дестинації. Необхідно підвищувати привабливість зайнятості в туризмі, покращуючи умови праці, розширюючи можливість кар'єрного зростання, надаючи можливість навчання та підвищення кваліфікації;

— доступність туристичних послуг всім громадянам, у тому числі соціально уразливим групам населення. Соціальний туризм сприяє скороченню сезонності попиту і підтримує стійку цілорічну зайнятість. Під час розробки та спорудження засобів розміщення, підприємств харчування, розваг, транспортної інфраструктури, усюди, де це можливо, необхідно враховувати особливості та потреби людей з обмеженими можливостями.

3. Відповідно до принципу економічної ефективності:

— підвищення ефективності використання туристичних ресурсів на основі впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій і матеріалів, зниження витрат за рахунок скорочення енергії, водоспоживання і кількості відходів;

— підвищення якості та конкурентоспроможності туристичного продукту [7].

Слід зазначити, що базовими елементами сталого розвитку території є раціональне використання ресурсів, збереження довкілля та реалізація інноваційних проектів, котрі забезпечили б такий розвиток промисловості, сільськогосподарства, туризму, освіти і культури, який, задовольняючи потреби сучасності, не загрожував би здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Щоб вирішити ці проблеми, треба ос-

Таблиця 1. Аналіз сутності поняття "інтеграція" у туризмі

Назва	Характеристика	Автор	Рік
Просторова інтеграція	Інтеграція основних туристичних районів з районами, де туризм менш розвинений	Вівер	1998
Інтеграція людських ресурсів	Інтеграція працюючих людей в економіку як засіб боротьби з соціальною ізоляцією (наприклад, шляхом освіти та навчання) та здобуття конкурентної переваги	Малвані	2007
Інституційна інтеграція	Інтеграція агентств у партнерські відносини чи інші офіційні напівперманентні структури	Селін і Бісон	1991
Інноваційна інтеграція	Інтеграція нових ідей та процесів у туристичний «продукт» для досягнення зростання чи конкурентних переваг	Макбет	2004
Екологічна інтеграція	Забезпечення того, щоб екологічні проблеми були повністю враховані у рішеннях та діяльності інших секторів	ЄС	1997
Економічна інтеграція	Інтеграція інших галузей економіки з туризмом, зокрема роздрібною торгівлею та сільським господарством	Даддінг та Райан	2000
Соціальна інтеграція	Інтеграція туризму з іншими тенденціями в соціально-економічній галузі, зокрема з прагненням до якості та турботи про охорону навколишнього середовища (зокрема ландшафту) та сталий розвиток	Кнефсі	2001
Політична інтеграція	Інтеграція туризму з більш широкими національними та регіональними цілями економічного зростання, диверсифікації та розвитку	Дредж	2006
Тимчасова інтеграція	Інтеграція минулих та сучасних економічних, соціальних та культурних потреб та вимог, особливо шляхом комодифікації спадщини	Райан та Айкен	2005
Інтеграція спільноти	Інтеграція туристів у місцеві спільноти як "гостей" таким чином, що вони займають однакові фізичні простори, однаково задовольняють свої екзистенційні та матеріальні потреби та потрапляють у ті ж ланцюжки створення вартості, що і члени приймаючого суспільства	Оукс	1999

Джерело: розроблено авторами на основі [8—17].

мислити їх сучасний стан в Україні та виконати вимоги Конференції Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища та розвитку (червень 1992 р., м. Ріо-де-Жанейро) щодо розробки Національної стратегії переходу до сталого розвитку, яка поєднала б у собі завдання поточного реформування економіки та водночас заклала б підвалини ідейно нової моделі розвитку економіки і суспільства, заснованої на принципах сталого розвитку.

Однак на сьогодні на національному рівні ще не створено такої комплексної Стратегії сталого розвитку країни, що значно утруднює процеси екологізації та соціалізації туризму в регіоні. Адже Стратегія повинна забезпечити:

- зупинення деградаційних процесів у природі та суспільстві;
- реабілітацію навколишнього-антропогенно та техногенно зміненого середовища;
- зміну традиційної моделі економічного зростання моделлю сталого розвитку;
- створення матеріального достатку, відповідного потенціалу України;
- максимальне скорочення витрат корисних копалин у господарській діяльності за рахунок їх ефективного використання та заміну їх ресурсами, що відновлюються;
- повноцінне використання громадської ініціативи та інтелектуальних ресурсів;
- ведення активної демографічної, міграційної та туристичної політики;
- зміцнення позицій у світовій торгівлі завдяки екологізації виробництва товарів і послуг, зокрема, туристичних.

Для створення в Україні соціоеколого-орієнтованого ринку туристично-рекреаційних ресурсів — середовища, де інтегрована сукупність ринкових та регулятор-

них механізмів забезпечує прийняття та виконання рішень щодо узгодження цілей і напрямів розвитку відносин у сфері рекреаційного природокористування з урахуванням соціальних, екологічних та економічних інтересів його суб'єктів на засадах сталого розвитку територій, доцільно здійснювати комплексний моніторинг територій.

Сьогодні в Україні туризм проголошено пріоритетним напрямом національної культури та економіки. Зокрема, велика увага повинна приділятися створенню сприятливих умов для розвитку в'їзного туризму. Проте результати аналізу останніх статистичних даних Державної служби статистики України вказує на негативні тенденції та наявні проблеми у цьому напрямку. Однією з перешкод розвитку міжнародного туризму в регіоні є відсутність належної реклами, неობізнаність, неінформованість або часткова інформованість потенційних туристів, низька якість і обмеженість супутніх (додаткових) туристичних послуг. На допомогу має прийти ефективна маркетингова стратегія.

Сучасний етап розвитку маркетингової стратегії стимулює пошук механізмів, які б ефективно впливали на споживача та сприяли популяризації певного товару чи організації в цілому на вітчизняному та міжнародному ринку. І в цьому значна роль відводиться інтегрованим механізмам.

Виділяють різні види інтеграційних процесів, що застосовуються для розуміння процесів у сфері туризму та рекреаційному туризмі зокрема (табл. 1).

Хоча поняття "інтеграція" разом з аналогічними поняттями, як-от: "партнерство", використовується повсюдно, зрозуміло, що поняття розуміється по-різному. Але всі визначення направлені на розвиток ефективної рекреаційно-туристичної галузі, яка розвивається у взаємодії усіх складових єдиної системи.

Офіційний веб-сайт Європейського Союзу дає характеристику "Екологічної інтеграції", яка означає забезпечення того, щоб екологічні проблеми були повністю враховані у рішеннях та діяльності інших секторів.

З 1997 року це є вимогою згідно з Договором про ЄС. У статті 6 Договору зазначено, що "вимоги щодо охорони навколишнього середовища повинні бути інтегровані у визначення та реалізацію політики Співтовариства, Зокрема з метою сприяння сталому розвитку".

Важливість інтеграції підтверджується у Шостій програмі дій з охорони навколишнього середовища, яка передбачає, що "інтеграція екологічних проблем в іншу політику має бути поглиблена", щоб рухатися до сталого розвитку [12].

Також варто наголосити, що використання нових, екологічно чистих технологій під час здійснення туристичної діяльності може стати вагомим аргументом у конкурентній боротьбі на світовому туристичному ринку; управління туристичними потоками з метою зниження яскраво вираженої сезонності, розширення туристичного сезону, більш ефективного розподілу туристичних потоків, як у часі, так і в просторі, є, безсумнівно, вигідним не тільки з екологічної, але і з економічної точки зору; розробка і застосування різних напрямів діяльності з вдосконалення сертифікації та маркування туристичних послуг і продуктів [7]. Європейський досвід вказує на важливість впровадження програм, які будуть спрямовані на підвищення рівня освіти та навчання населення та заохочення до ведення підприємницької діяльності. Приїзду іноземців з інших країн перешкоджає відсутність знання господарями іноземних мов.

Не менш значним для розвитку рекреаційного туризму в нашій державі є впровадження інфраструктурних програми, які зазвичай передбачають будівництво доріг, каналізації, телефонних ліній та громадських будівель. Надання інфраструктури має підвищити рівень послуг та зручностей, доступних для місцевого населення та туристів, що в свою чергу сприятиме створенню економічних підприємств, які спеціалізуюватимуться на рекреаційно-туристичному бізнесі.

Водночас ще не до кінця визначено міжнародний попит. Інші дослідження свідчать, що серед потенційних клієнтів для відпочинку в українському селі є шанувальники "сентиментального" туризму, особливо українська діаспора, аматори етнографічного та екологічного туризму.

Сфера сільського зеленого туризму є сьогодні найбільш динамічно зростаючим сектором світового туристичного господарства. Сільський туризм, на відміну від масового, прямо пов'язаний із природним середовищем, сільськогосподарською діяльністю, місцевими продуктами, повсякденним життям громади, традиціями та культурною спадщиною. Таким чином, його вважають альтернативною формою туризму, спрямованою на підтримку місцевої економіки та сумісною з поняттями сталого розвитку [18].

Значна перевага зеленого туризму як бізнесу — наявність невеликого капіталу на старті. Сільським туризмом можуть займатися фермери, лісники, селяни, навіть міські жителі, у яких є будинок в селі. Такий вид туризму дозволяє сільському населенню регіону отримувати прибуток та забезпечити розвиток рекреаційно-туристичного комплексу області без шкоди довкіллю.

Україні притаманні всі специфічні риси для успішного розвитку і процвітання сільського зеленого туризму.

Рекреаційний туризм може пронизувати та інтегруватися з місцевою та регіональною економікою у складний спосіб, що призводить до прямих вигод від прибутку для місцевих населених пунктів та до більш

широких переваг розвитку на основі асоціації, синергії та участі (Дженкінс та Олівер, 2001). Відсутність інтеграції та розбіжність інтересів може призвести до дисфункції, конфлікту та розсіювання всередині системи. Політика розвитку сільських населених пунктів та розвитку рекреаційного туризму в них, як правило, зазнає невдач, оскільки центральна бюрократична система накладає контроль та цілі зверху протягом усього процесу розвитку, таким чином це не сприяє реконфігурації місцевих ресурсів, що краще досягається за допомогою процесів знизу вгору та місцевої евристичної системи.

З огляду на ці реалії, необхідно проводити навчання власників агроосель прийомам обслуговування та іноземним мовам, продовжувати практику кредитування власників агроосель з метою сприяння створення елементарних зручностей на базі садіб, зокрема облаштування санітарно-гігієнічних вузлів, проведення газу та води. А в подальшому розширення спектру туристичних послуг та підвищення їх якості. Але якщо власники агроосель, сільських громад не зроблять зустрічних кроків щодо облаштування житла, забезпечення його санітарно-гігієнічного стандарту, благоустрою села, впорядкування привабливих місць, то відпочинок на сільських територіях регіону не зрушиться з місця.

Існують чинники, які стимулюють туристичну індустрію розвиватися відповідно до концепції сталого розвитку. Цими факторами є [7]:

- зростаючий регулятивний тиск;
- зростаюча поінформованість щодо зниження собівартості за умови доцільного споживання ресурсів;
- організації, що надають туристичні послуги усвідомлюють, що екологічна якість є необхідним показником конкурентоздатності;
- розуміння уряду та організацій того, що розвиток туризму негативно впливає на навколишнє середовище;
- зростаюча поінформованість громадськості про можливості впливу на туристичну політику;
- пріоритетні напрямки розвитку сталого туризму.

Розвиток системи стратегічного планування на засадах сталого розвитку у сфері рекреаційного-туризму і курортів надасть багато можливостей як для регіонів, так і для держави загалом. Переваги становлення рекреаційного туризму в малих містах, селах та на територіях їх розташування очевидні. Окрім відкриття нових спеціальностей та збільшення робочих місць, — це впровадження національного туристичного продукту, що характеризуватиме Україну якнайкраще, також збільшення платоспроможності та життєвого рівня населення місцевості. А це в свою чергу спричинить підвищення прибуткової частини бюджету (як муніципального, так і державного) та видатків на історико-культурне відродження міст та сіл, регіонів та країни в цілому. Стратегічне планування в регіональному управлінні у сфері туристичної діяльності має всі перспективи стати якісним дороговказом місцевим громадам для розвитку рекреаційного туризму в малих містах та сільських територіях.

Відповідно до вищезазначеного, слід виділити основні складові, що відносяться до інтегрованих механізмів, які повинні бути взаємопов'язаними, узгодженими та направленими для досягнення єдиної цілі — ефективного функціонування рекреаційного туризму в контексті Євроінтеграції.

Перспективи, які можливі під час впровадження інтегрованих механізмів для функціонування рекреаційного туризму:

1. Зростання інвестиційної привабливості України. Дозволить здійснити модернізацію та реформування господарського комплексу і соціальної сфери завдяки відповідному зростанню обсягу інвестицій із різних джерел фінансування.



Рис. 1. Складові інтегрованих механізмів рекреаційного туризму

Джерело: розроблено авторами.

2. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом вимагатиме впровадження антикорупційного законодавства.
3. Продовження процесів інтеграції з Європейським Союзом стимулюватиме підвищення якості обслуговування та відповідальність за охорону довкілля.
4. Розвиток міжнародної співпраці в економічній та культурній сферах.
5. Розширення мережі природно-заповідного фонду.
6. Розвиток міжнародних контактів академічних та науково-дослідних установ.
7. Зростання популярності сільського, зеленого, культурного туризму та екскурсійної діяльності серед населення України та Європи.

ВИСНОВКИ

Отже, перспективний розвиток рекреаційного туризму в Україні повинен ґрунтуватися на стандартах Євроінтеграції та складових інтегрованих механізмів. Без широкого залучення зовнішніх інвестиційних потоків, реалізації державних інвестиційних проєктів та активізації внутрішнього інвестиційного капіталу нереально розбудувати ефективний регіональний міжгалузевий рекреаційно-туристичний комплекс. Без запозичення туристичних інновацій та переходу на прогресивні європейські стандарти гостьового й рекреаційного сервісу неможливий розвиток конкурентоспроможного на міжнародному ринку рекреаційно-туристичного сектора регіону. Без цілеспрямованих маркетингово-промоційних заходів з інформаційного "прориву" регіону буде проблематичною його інтеграція у глобальний ринок туристичних послуг.

Враховання зазначених чинників рекреаційно-туристичного природокористування, проведення системних заходів щодо екологізації туристичної діяльності та відповідних інституційних змін сприятиме сталому розвитку туризму в нашій державі на основі збалансованості інтересів усіх учасників процесу. Реалізація Стратегії сталого розвитку туризму як інтеграції економічних, соціальних та екологічних цілей становитиме надійне підґрунтя для євроінтеграційного процесу України.

Література:

1. Скляр Г.П., Карпенко Н.М. Сталий розвиток сфери туризму на засадах партнерства. Науковий вісник PUET: Economic Sciences. 2015. № 2 (58). URL: <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/697>
2. Згуровський М.З. Аналіз сталого розвитку — глобальний і регіональний контексти: монографія. Ч. 1. Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей / Міжнародна рада з науки, Світ. центр даних з геоінф-ки та сталого розв., НАН України, Ін-т приклад. систем. аналізу. Київ, 2010. 252 с.
3. Довгаль Т.О., Влащенко Н.М. Актуальні проблеми управління соціально-економічними системами: матеріали всеукр. наук.— практ. конф. (м. Луцьк, 8 груд. 2016 р.). Луцьк: Луцький НТУ, 2016. Ч. 2. 223 с.
4. Надоша О.В. Теоретико-методологічний аналіз сталого розвитку у контексті сучасних дослідницьких підходів. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. № 10. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=341>
5. Куц Ю.О. Сталий розвиток територіальної громади: управлінський аспект: монографія / за ред. Ю.О. Куц, В.В. Мамонова. Харків: Видавництво ХарПІ НАДУ "Магістр", 2008. 335 с.
6. Бобылев С.Н. Индикаторы устойчивого развития: региональное измерение: пособие по региональной экологической политике. Москва: Акрополь, 2007. 60 с.
7. Корж Н.В., Басюк Д.І. Управління туристичними дестинаціями: підручник / за ред. Н.В. Корж, Д.І. Басюк. Вінниця: "ПП"ТД Едельвейс і К", 2017. 322 с. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/7/7/metoduchni-rek/t/04.pdf>
8. Weaver D.B. Peripheries of the periphery-Tourism in Tobago and Barbuda. Annals of Tourism Research. 1998. Vol. 25, Issue 2. P. 292—313.
9. Mulvaney R.H., O'Neill J.W., Cleveland J.N., Crouter A.C. A model of work-family dynamics of hotel managers. Annals of Tourism Research. 2007. Vol. 34 (1). P. 66—87.
10. Selin S., Beason K. Interorganizational relations in tourism. Annals of Tourism Research. 1991. Vol. 18. P. 639—652.
11. Macbeth J., Carson D., Northcote J. Social Capital, Tourism and Regional Development: SPCC as a Basis for Innovation and Sustainability. Current Issues in Tourism. 2004. Vol. 7 (6). P. 502—522.

12. Офіційний веб-сайт Європейського Союзу. URL: <https://ec.europa.eu/environment/integration/integration.htm>

13. Dudding V., Ryan C. The impacts of tourism on a rural retail sector: a New Zealand case study. *Tourism Economics*. 2000. 6 (4). P. 301—319.

14. Kneafsey, M. (2001) Rural cultural economy: Tourism and Social Relations, *Annals of Tourism Research*, Vol. 28 (3), P. 762—783.

15. Dredge D. Networks, Conflict and Collaborative Communities. *Journal of Sustainable Tourism*. 2006. Vol. 14 (6). P. 562—581.

16. Ryan C., Aicken M. (Eds) *Indigenous Tourism: The Commodification and Management of Culture*. Oxford: Elsevier 2005.

17. Oakes T. Eating the food of the ancestors: place, tradition, and tourism in a Chinese frontier river town. *Cultural Geographies*. 1999. Vol. 6 (2). P. 123—145.

18. Кіптенко В.К., Маденко О.В. Перспективні напрями сталого розвитку туризму у Хмельницькій області. *Географія та туризм*. 2013. № 25. С. 167—175.

References:

1. Skliar, H.P. and Karpenko, N.M. (2015), "Sustainable development of tourism on the basis of partnership", *Naukovyj visnyk PUET: Economic Sciences*, [Online], vol. 2 (58), available at: <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/697> (Accessed 14 September 2021).

2. Zghurovs'kyj, M.Z. (2010), *Analiz staloho rozvytku — hlobal'nyj i rehional'nyj konteksty: monohrafiia* [Analysis of sustainable development — global and regional contexts: a monograph], 1st ed, Mizhnar. rada z nauky, Svit. tsentr danykh z heoinf-ky ta staloho rozv., NAN Ukrainy, In-t pryklad. system. Analizu, Kyiv, Ukraine.

3. Dovhal', T.O. and Vlaschenko, N.M. (2016), *Aktual'ni problemy upravlinnia sotsial'no-ekonomichnymy systemamy. Vseukr. nauk. — prakt. konf.* [Actual problems of management of social and economic systems. All-Ukrainian. scientific-practical conf.], vol. 2, 8 dec, Luts'kyj NTU, Luts'k, Ukraine.

4. Nadosha, O.V. (2011), "Theoretical and methodological analysis of sustainable development in the context of modern research approaches", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], vol. 10, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=341> (Accessed 14 September 2021).

5. Kuts, Yu.O. (2008), *Stalyj rozvytok terytorial'noi hromady: upravlins'kyj aspekt: monohrafiia* [Sustainable development of the territorial community: management aspect: monograph], Vydavnytstvo Khar'RI NADU "Mahistr", Kharkiv, Ukraine.

6. Bobylev, S.N. (2007). *Indikatory ustojchivogo rozvitija: regional'noe izmerenie* [Sustainable Development Indicators: Regional Dimension], Akropol', Moskva, Russia.

7. Korzh, N.V. and Basiuk, D.I. (2017), *Upravlinnia turystychnymy destynatsiiami* [Management of tourist destinations], PP "TD Edel'vejs i K.", Vinnytsia, Ukraine, available at: <http://www.oridu.odessa.ua/7/7/metoduchnik/t/04.pdf> (Accessed 16 September 2021).

8. Weaver, D.B. (1998), "Peripheries of the periphery-Tourism in Tobago and Barbuda", *Annals of Tourism Research*, vol. 25 (2), pp. 292—313.

9. Mulvaney, R.H., O'Neill, J.W., Cleveland, J. N. and Crouter, A. C. (2007), "A model of work-family dynamics of hotel managers", *Annals of Tourism Research*, vol. 34 (1), pp. 66—87.

10. Selin, S. and Beason, K. (1991), "Interorganizational relations in tourism", *Annals of Tourism Research*, vol. 18, pp. 639—652.

11. Macbeth, J., Carson, D. and Northcote, J. (2004), "Social Capital, Tourism and Regional Development: SPCC as a Basis for Innovation and Sustainability", *Current Issues in Tourism*, vol. 7 (6), pp. 502—522.

12. The official site of European Union (2021), "Environmental Integration", available at: <https://ec.europa.eu/environment/integration/integration.htm> (Accessed 16 September 2021).

13. Dudding, V. and Ryan, C. (2000), "The impacts of tourism on a rural retail sector: a New Zealand case study", *Tourism Economics*, vol. 6 (4), pp. 301—319.

14. Kneafsey, M. (2001) Rural cultural economy: Tourism and Social Relations, *Annals of Tourism Research*, vol. 28 (3), pp. 762—783.

15. Dredge, D. (2006), "Networks, Conflict and Collaborative Communities", *Journal of Sustainable Tourism*, vol. 14 (6), pp. 562—581.

16. Ryan, C. and Aicken, M. (Eds) (2005), *Indigenous Tourism: The Commodification and Management of Culture*, Elsevier, Oxford, UK.

17. Oakes, T. (1999), "Eating the food of the ancestors: place, tradition, and tourism in a Chinese frontier river town", *Cultural Geographies*, vol. 6 (2), pp. 123—145.

18. Kiptenko, V.K. and Madenko, O.V. (2013), "Perspective directions of sustainable development of tourism in Khmelnytsky region", *Heohrafiia ta turyzm*, vol. 25, pp. 167—175.

Стаття надійшла до редакції 08.10.2021 р.

ІНВЕСТИЦІЇ.

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Передплатний індекс: 23892

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292